

Γκὺ ντὲ Μωπασάν

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ*

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΜΑΣΤΙΓΩΝΕΙ ΤΗΝ ΑΚΤΗ με τὸν βραχὺ καὶ μονότονο κυματισμὸ τῆς. Μικρὰ ἄσπρα σύννεφα γοργοδιαβαίνουν στὸν μεγάλο γλαυκὸ οὐρανό, παρασυρμένα σὰν πουλιὰ ἀπὸ τὸν γρήγορο ἄνεμο· καὶ τὸ χωριὸ λιάζεται μέσα σὲ μιὰ πτυχή τῆς κοιλάδας ποὺ κατεβαίνει πρὸς τὸν ὠκεανό.

Μπαίνουντας στὸ χωριό, συναντάει κανεὶς μόνο του τὸ σπίτι τῶν Μαρτέν-Λεβέσκ, στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου. Εἶναι ἓνα σπιτάκι ψαράδων με τοίχους ἀπὸ ἄργιλο κι ἀχυρένια σκεπὴ ποὺ τὴ στολίζουν μπλὲ ἴριδες. Ἐνα περιβόλι, φαρδὺ σὰν μαντίλι, ὅπου φυτρώνουν κρεμμύδια, μερικὰ λάχανα, μαίντανὸς καὶ χαιρέφυλλο, ἀπλώνεται μπρὸς ἀπὸ τὴν πόρτα. Ἐνας φράχτης τὸ κλείνει κατὰ μῆκος τοῦ δρόμου.

Ὁ ἄντρας λείπει στὸ φάρεμα καὶ ἡ γυναίκα ἐπιδιορθώνει μπρὸς στὴν καλύβα ἓνα μεγάλο καφετὶ δίχτυ, ἀπλωμένο στὸν τοῖχο σὰν τεράστιος ἴστος ἀράχνης. Ἐνα δεκατετράχρονο κοριτσάκι, στὴν εἴσοδο τοῦ κήπου, καθισμένο σὲ μιὰ ψάθινη καρέκλα, γερμένο πρὸς τὰ πίσω κι ἀκουμπώντας με τὴν πλάτη στὸ φράχτη, μπαλώνει ἀσπρόρουχα, φτωχικά, ἤδη μπαλωμένα καὶ ξαναμπαλωμένα ἀσπρόρουχα. Μιὰ ἄλλη παιδούλα, κατὰ ἓνα χρόνο νεότερη, ναουρίζει στὴν ἀγκαλιά τῆς ἓνα μωρουδάκι, ποὺ δὲν περπατάει οὔτε μιλάει ἀκόμη· καὶ δυὸ μπόμπιρες, δύο καὶ τριῶν χρονῶν, ἀσχολοῦνται με τ' ἀδέξια χέρια τους με τὴν κηπουρική, πετώντας φοῦχτες χύματος ὁ ἓνας στὸν ἄλλον.

Κανεὶς δὲν μιλάει. Μόνο τὸ μωρό, ποὺ προσπαθοῦν νὰ τὸ κοιμίσουν, κλαίει συνεχῶς με διαπεραστικὴ καὶ λεπτὴ φωνούλα. Μία γάτα κοιμάται στὸ παράθυρο· κι ἀνθισμένες βιολέτες σχηματίζουν στὰ πόδια τοῦ τοίχου ἓνα ὠραῖο λοφάκι λευκῶν λουλουδιῶν, ὅπου ζουζουνίζει πλῆθος ἀπὸ μύγες.

Τὸ κοριτσάκι ποὺ ράβει κοντὰ στὴν εἴσοδο φωνάζει ξαφνικά:

«Μάνα!»

Ἡ μητέρα ἀπαντάει:

«Τί θέλεις;»

«Νά τονε πάλι.»

Εἶναι ἀνήσυχες ἀπ' τὸ πρωὶ γιατί ἓνας ἄντρας περιφέρεται γύρω ἀπὸ τὸ σπίτι, ἓνας γέρος ποὺ φαίνεται φτωχός. Τὸν πρωτοεἶδαν καθὼς ἐτοιμάζονταν νὰ συνοδέψουν τὸν πατέρα ὡς τὸ ψαράδικό του γιὰ νὰ τὸν κατευοδώσουν. Καθόταν στὸ χαντάκι ἀπέναντι ἀπ' τὴν πόρτα τους. Ὑστερα, ὅταν ἐπέστρεψαν ἀπ' τὴν παραλία, τὸν ξαναβρῆκαν ἐκεῖ, νὰ κοιτάζει τὸ σπίτι.

Ἐδειχνε ἄρρωστος καὶ τρισάθλιος. Δὲν εἶχε σαλέψει πάνω ἀπὸ μία ὥρα. Ἐπειτα, βλέποντας πῶς τὸν παρατηροῦσαν σὰν κακοποιό, σηκώθηκε καὶ ξεμάκρυνε σέρνοντας τὸ πόδι του.

Μὰ σὲ λίγο τὸν εἶδαν νὰ ξαναγυρίζει με τὸ ἀργὸ καὶ κουρασμένο βῆμα του· καὶ ξανακάθισε, λίγο πιὸ μακριὰ αὐτὴ τὴ φορά, σὰν γιὰ νὰ τὶς παραμονεύει.

Ἡ μητέρα καὶ τὰ κορίτσια τῆς φοβόντουσαν. Ἰδίως ἡ μητέρα φοβόταν ὑπερβολικὰ

γιατί ἦταν ἀπὸ τὴ φύση τῆς φοβητσιαῖρα κι ὁ ἄντρας τῆς, ὁ Λεβέσκ, δὲν θὰ ἐπέστρεφε ἀπ' τὴ θάλασσα παρὰ τὸ σούρουπο.

Ὁ ἄντρας τῆς λεγόταν Λεβέσκ· ἐκείνης πάλι τὸ ἐπώνυμο ἦταν Μαρτέν, κι ὅλοι τοὺς εἶχαν βαφτίσει Μαρτέν-Λεβέσκ. Καὶ νὰ τὸ γιατί: ἐκείνη εἶχε ἔρθει σὲ πρῶτο γάμο μὲ κάποιον ναυτικὸ λεγόμενον Μαρτέν, ποὺ πήγαινε κάθε καλοκαίρι στὴ Νέα Γῆ, στὸ φάρεμα μουρούνας.

Ὑστερα ἀπὸ δύο χρόνια γάμου, ἡ Μαρτέν εἶχε ἀποκτήσει ἓνα κοριτσάκι ἀπ' αὐτὸν κι ἦταν πάλι ἔγκυος ἕξι μηνῶν, ὅταν χάθηκε τὸ πλοῖο ὅπου εἶχε μπαρκάρει ὁ ἄντρας τῆς, οἱ «Δύο Ἀδελφές», ἓνα τρικάρταρο ἀπὸ τὴ Διέππη.

Ποτὲ δὲν μαθεύτηκε τίποτα γι' αὐτό· κανένας ναύτης ποὺ ἐπέβαινε σ' αὐτὸ δὲν γύρισε πίσω, κι ἔτσι θεωρήθηκε χαμένο μὲ ὅλα τ' ἀγαθὰ καὶ τὸ πλήρωμά του.

Ἡ Μαρτέν περιμένε δέκα χρόνια τὸν ἄντρα τῆς, ἀνατρέφοντας μὲ μεγάλες δυσκολίες τὰ δύο τῆς παιδιὰ· ὕστερα, ἐπειδὴ ἦταν ψυχωμένη κι ἀγαθὴ γυναίκα, τὴ ζήτησε σὲ γάμο ἓνας ψαρὰς τῆς περιοχῆς, ὁ Λεβέσκ, χῆρος μ' ἓνα ἀγόρι. Τὸν παντρεύτηκε κι ἔκανε καὶ μ' αὐτὸν δύο παιδιὰ σὲ τρία χρόνια.

Τὰ ἔφερναν δύσκολα βόλτα, δουλεύοντας. Τὸ ψωμί ἦταν ἀκριβὸ καὶ τὸ κρέας σχεδὸν ἄγνωστο στὸ σπίτι τους. Μερικὲς μάλιστα φορὲς χρεώνονταν στὸν φούρναρη τὸ χειμῶνα, ὅταν ἔπιαναν ἀνεμοθύελλες. Τὰ παιδιὰ ἦταν ὡστόσο καλὰ στὴν ὑγεία τους. Στὸ χωριὸ ἔλεγαν γι' αὐτούς: «Εἶναι τίμιοι ἄνθρωποι αὐτοὶ οἱ Μαρτέν-Λεβέσκ. Ἡ Μαρτέν εἶναι δουλευταροῦ, κι ὁ Λεβέσκ δὲν ἔχει τὸν ὁμοῖό του στὸ φάρεμα».

Τὸ κοριτσάκι ποὺ καθόταν στὸ φτάχτη ξανάρχισε:

«Θὰ ἔλεγεσ πῶς μᾶς ξέρει. Λὲς νὰ ἴναι κάποιος φτωχὸς ἀπ' τὸ Ἐπρεβίλ ἢ τὸ Ὠξενμπόσκ;»

Ὅμως ἡ μητέρα δὲν γελιόταν. Ὅχι, ὄχι, δὲν ἦταν κάποιος ντόπιος, αὐτὸ εἶναι βέβαιο!

Καθὼς ἐκεῖνος δὲν σάλευε διόλου καὶ κάρφωνε τὸ βλέμμα του στὸ σπίτι τῶν Μαρτέν-Λεβέσκ, ἡ Μαρτέν ἐξοργίστηκε κι ἐπειδὴ ὁ φόβος τὴν ἔκανε γενναία, ἄδραξε ἓνα φτυάρι καὶ στάθηκε μπρὸς στὴν πόρτα.

«Τί κάνεις αὐτοῦ;» φώναξε στὸν ἀλήτη.

Ἐκεῖνος ἀπάντησε μὲ βραχνιασμένη φωνή:

«Παίρνω τὸν ἀέρα μου. Μπὰς καὶ σᾶς βλάφτω;»

«Γιατί στέκεσαι μπρὸς στὸ σπίτι μου κατασκοπεύοντάς μας;»

Ἐκεῖνος τῆς ἀπάντησε:

«Ἐγὼ δὲν πειράζω κανέναν. Ἀπαγορεύεται νὰ κάθεσαι στὸ δρόμο;»

Μὴ βρίσκοντας ἡ Μαρτέν τί ν' ἀπαντήσει, μπῆκε μὲς στὸ σπίτι τῆς.

Ἡ μέρα κύλησε ἀργά. Πρὸς τὸ μεσημέρι ὁ ἄγνωστος ἐξαφανίστηκε. Ὅμως ξαναπέρασε κατὰ τίς πέντε. Καὶ δὲν τὸν ξαναεἶδαν τὴν ὑπόλοιπη μέρα.

Ὁ Λεβέσκ ἐπέστρεψε μὲ τὸ βράδιασμα. Τοῦ εἶπαν τὸ συμβάν κι ἐκεῖνος συμπέρανε:

«Θὰ ἴναι κάνας φυγόδικος ἢ πονηρός.»

Καὶ ξάπλωσε ἡσυχος, ἐνῶ ἡ σύντροφός του συλλογιζόταν τὸν ἀλήτη ποὺ τὴν εἶχε κοιτάξει μὲ τόσο ἀλλόκοτα μάτια.

Ἄμα ξημέρωσε, φύσαγε πολὺ κι ὁ ναυτικὸς, βλέποντας πῶς δὲν θὰ μπορούσε ν' ἀνοιχτεῖ στὴ θάλασσα, βοήθησε τὴ γυναίκα του νὰ μπαλώσει τὰ δίχτυα του.

Κατὰ τίς ἐννιά, ἡ πρωτότοκη κόρη, μία Μαρτέν, ποὺ εἶχε πάει ν' ἀγοράσει ψωμί, ἐπέστρεψε τρέχοντας, κατατρομαγμένη, καὶ φωνάζοντας:

«Μάνα, νὰ τονε πάλι!»

Ἡ μητέρα ταράχτηκε καὶ εἶπε κάτωχρη στὸν ἄντρα της:

«Σύρε νὰ τοῦ ξηγηθεῖς, Λεβέσκ, νὰ μὴ μᾶς παραμονεύει ἔτσι δά, γιατί ἐμένανε μὲ τρομάζει».

Κι ὁ Λεβέσκ, ἕνας μεγαλόσωμος ναυτικός, μὲ κεραμιδι χρῶμα ἀπὸ τὸν ἥλιο, μὲ γένια δασιὰ καὶ κόκκινα, μάτια γαλανὰ μ' ἕνα μαῦρο σημάδι στὸ κέντρο τους, καὶ δυνατὸ σβέρκο, ντυμένος πάντοτε μὲ μάλλινα γιὰ προφύλαξη ἀπὸ τὸν ἄνεμο καὶ τὴ βροχὴ στ' ἀνοιχτὰ τῆς θάλασσας, βγήκε ἡσυχα ἔξω καὶ πλησίασε τὸν ἀλήτη.

Κι ἄρχισαν νὰ συνομιλοῦν.

Ἡ μητέρα καὶ τὰ παιδιά τοὺς κοίταζαν ἀπὸ μακριὰ μὲ ἀγωνία καὶ φόβο.

Ξαφνικὰ ὁ ἄγνωστος σηκώθηκε κι ἐρχόταν μαζί μὲ τὸν Λεβέσκ πρὸς τὸ σπίτι.

Τρομαγμένη, ἄρχισε ἡ Μαρτέν νὰ ὀπισθοχωρεῖ. Ὁ ἄντρας της τῆς εἶπε:

«Δὸς του ἕνα κομμάτι ψωμί κι ἕνα ποτήρι μηλίτη. Ἔχει νὰ φάει ἀπὸ προχτές».

Οἱ δύο ἄντρες μπῆκαν στὸ σπίτι, ἀκολουθούμενοι ἀπὸ τὴ γυναίκα καὶ τὰ παιδιά. Ὁ ἀλήτης κάθισε καὶ βάλθηκε νὰ τρώει, μὲ τὸ κεφάλι σκυφτὸ κάτω ἀπὸ τὰ βλέμματα ὄλων.

Ἡ μητέρα ὄρθια τὸν παρατηροῦσε ἐπίμονα. Οἱ δύο μεγάλες κόρες της, οἱ Μαρτέν, ἀκουμπισμένες στὴν πόρτα, ἢ μία βαστάζοντας τὸ τελευταῖο παιδί στὴν ἀγκαλιά της, κάρφωναν πάνω του τ' ἀχόρταγα μάτια τους, καὶ οἱ δύο μπόμπιρες, καθισμένοι μὲς στὶς στάχτες τοῦ τζακιοῦ, εἶχαν πάψει νὰ παίζουν μὲ τὴ μαύρη χύτρα σὰν γιὰ νὰ παρατηρήσουν κι αὐτὰ τὸν ἄγνωστο.

Παίρνοντας ὁ Λεβέσκ μιὰ καρέκλα, τὸν ρώτησε:

«Λοιπὸν ἔρχεσαι ἀπὸ μακριά;»

«Ἔρχομαι ἀπ' τὸ Σέτ».

«Ἔτσι ποδαράτος;»

«Ναί, ποδαράτος. Σὰν δὲν ἔχεις τὰ μέσα, τί νὰ κάμεις;»

«Καὶ γιὰ ποῦ τό 'βαλες;»

«Ἐρχόμουνα ἐδῶ».

«Ξέρεις κανέναν ἐδῶ πέρα;»

«Μπορεῖ καὶ νὰ ξέρω».

Ἐσώπασαν. Ὁ ξένος ἔτρωγε ἀργά, ἂν καὶ λιμασμένος, κι ἔπινε μιὰ γουλιὰ μηλίτη ἔπειτα ἀπὸ κάθε μπουκιὰ ψωμί. Εἶχε καταπονημένο πρόσωπο, ρυτιδιασμένο, βαθουλωμένο παντοῦ, κι ἔμοιαζε νὰ εἶχε ὑποφέρει πολὺ.

«Πῶς σὲ λένε;» τὸν ρώτησε ὁ Λεβέσκ ἀπότομα.

Ἐκεῖνος ἀπάντησε δίχως νὰ σηκώσει τὸ πρόσωπό του:

«Μὲ λένε Μαρτέν».

Ἀλλόκοτη ἀνατριχίλα διαπέρασε τὴ μητέρα. Ἔκανε ἕνα βῆμα μπρὸς σὰν νὰ 'θελε νὰ δεῖ τὸν ἀλήτη ἀπὸ πιὸ κοντά, καὶ στάθηκε ἀπέναντί του, μὲ τὰ χέρια της κρεμασμένα καὶ τὸ στόμα ἀνοιχτό. Κανεὶς δὲν ἔλεγε τίποτα. Τελικὰ ξαναμίλησε ὁ Λεβέσκ:

«Εἶς' ἀπὸ δῶ;»

«Ἀπὸ δῶ 'μαι», ἀπάντησε ἐκεῖνος. Καὶ καθὼς σήκωσε τὸ κεφάλι του, τὰ μάτια τῆς γυναίκας καὶ τὰ δικά του συναντήθηκαν καὶ παρέμειναν στυλωμένα, μπερδεμένα, λὲς καὶ τὰ βλέμματά τους εἶχαν μπλεχτεῖ.

Ἐξαφνα εἶπε ἐκείνη μὲ φωνὴ ἀλλοιωμένη, χαμηλὴ καὶ τρεμουλιαστή:

«Εἶσαι ὁ ἄντρας μου;»

Ἐκεῖνος ἄρθρωσε ἀργά:

«Ναί, ἐγώ 'μαι».

Δὲν σάλειψε κι ἐξακολούθησε νὰ μασάει τὸ ψωμί του.

Ὁ Λεβέσκ, περισσότερο ἔκπληκτος παρὰ ταραγμένος, ρώτησε:

«Ἐσύ 'σαι, ὁ Μαρτέν;»

«Ναί, ἐγώ 'μαι», ἀποκρίθηκε ὁ ἄλλος ἀπλά.

Κι ὁ δεύτερος σύζυγος ρώτησε:

«Ποῦθ' ἔρχεσαι, λοιπόν;»

Ὁ πρῶτος ἀφηγήθηκε:

«Ἀπ' τὴν ἀφρικανικὴ ἀκτὴ. Εἴχαμε πέσει πάνω σ' ἓναν ὕφαλο. Σωθήκαμε μονάχα τρεῖς, ὁ Πικάρ, ὁ Βατινὲλ κι ἐλόγου μου. Κι ἔπειτα μᾶς ἔπιασαν κάτι ἄγριοι ποὺ μᾶς κράτησαν δώδεκα χρόνια. Ὁ Πικάρ κι ὁ Βατινὲλ πεθάνανε. Ἕνας ἄγγλος ταξιδιώτης περ-
νώντας μὲ πῆρε μαζί του καὶ μὲ ξανάφερε στὸ Σέτ. Καὶ νά με!»

Ἡ Μαρτέν εἶχε βαλθεῖ νὰ κλαίει κρύβοντας τὸ πρόσωπό της μὲς στὴν ποδιά της.

Ὁ Λεβέσκ εἶπε:

«Καὶ τί κάνουμε τώρα;»

«Ἐσύ 'σαι ὁ ἄντρας της;» ρώτησε ὁ Μαρτέν.

«Ναί, ἐγώ 'μαι», ἀπάντησε ὁ Λεβέσκ.

Κοιτάχτηκαν μεταξύ τους καὶ σώπασαν.

Κοιτάζοντας τότε ὁ Μαρτέν τὰ παιδιά ποὺ ἦταν μαζεμένα σὲ κύκλο γύρο του, ξεχώρισε μὲ μιὰ κίνηση τοῦ κεφαλιοῦ τὰ δυὸ κορίτσια.

«Αὐτὲς εἶν' οἱ δικές μου;»

«Αὐτὲς εἶν' οἱ δικές σου», εἶπε ὁ Λεβέσκ.

Ὁ Μαρτέν δὲν σηκώθηκε κὰν νὰ τὶς φιλήσει· μόνο διαπίστωσε:

«Τί μεγάλες ποὺ 'ναι, Θεέ μου!»

«Καὶ τί κάνουμε τώρα;» συνέχισε ὁ Λεβέσκ.

Ὁ Μαρτέν, ἀμήχανος, δὲν ἤξερε οὔτε κι αὐτὸς τί νὰ κάνουν. Τέλος εἶπε ἀποφασιστικά:

«Θὰ κάνω ὅ,τι θές. Δὲ θέλω νὰ σὲ ζημιώσω. Εἶναι δυσάρεστο τελικά, κυρίως γιὰ τὸ σπίτι. Ἐγὼ ἔχω δύο παιδιά, ἐσύ τρία, καθένας τὰ δικά του. Ἡ μάνα τους εἶναι δική σου, εἶναι δική μου; Θὰ κάνω αὐτὸ ποὺ σ' ἀρέσει· ὅμως τὸ σπίτι εἶναι δικό μου, γιατί μοῦ τ' ἄφησε ὁ πατέρας μου, γιατί γεννήθηκα ἐδῶ κι ὑπάρχουν τὰ χαρτιά του στὸν συμβολαιογράφο».

Ἡ Μαρτέν ἔκλαιγε συνέχεια, μὲ μικροὺς λυγμοὺς ποὺ τοὺς ἔπνιγε μὲ τὸ μπλὲ ὕφασμα τῆς ποδιᾶς της. Τὰ δύο κορίτσια εἶχαν σιμώσει καὶ κοίταζαν μ' ἀνησυχία τὸν πατέρα τους.

Ἐκεῖνος εἶχε πάψει νὰ τρώει κι εἶπε κι αὐτός:

«Καὶ τί κάνουμε τώρα;»

Ὁ Λεβέσκ εἶχε μιὰ ἰδέα:

«Νὰ πᾶμε στὸν παπᾶ· ν' ἀποφασίσει αὐτός».

Ὁ Μαρτέν σηκώθηκε καὶ καθὼς προχώρησε πρὸς τὴ γυναίκα του, αὐτὴ ρίχτηκε στὸ στέρνο του κλαίγοντας μ' ἀναφιλητά:

«Ἄντρα μου, νά σε λοιπόν! Μαρτέν, καημένε μου Μαρτέν, νά σε λοιπόν!»

Καὶ τὸν ἔσφιγγε στὴν ἀγκαλιά της, ἐνῶ τὴ διαπερνοῦσε ξαφνικά μιὰ ἀλλοτινὴ πνοή, μιὰ μεγάλη δόνηση ἀναμνήσεων ποὺ τῆς θύμιζαν τὰ εἴκοσί της χρόνια καὶ τὰ πρῶτα της σφιχταγκαλιάσματα.

Ὁ Μαρτέν, συγκινημένος κι αὐτός, τὴ φιλοῦσε στὸ σκουφί της. Τὰ δύο παιδιά στὸ τζάκι ἄρχισαν μαζί νὰ οὐρλιάζουν ἀκούγοντας τὴ μητέρα τους νὰ κλαίει, καὶ τὸ μωρὸ στὴν ἀγκαλιά τῆς δεύτερης κόρης τοῦ Μαρτέν ἔβγαλε μιὰ διαπεραστικὴ φωνὴ σὰν πα-
ράφωνο πύφερο.

Ὅρθιος ὁ Λεβέσκ περιμένε.

«Πᾶμε», εἶπε, «πρέπει νὰ ταχτοποιηθοῦμε».

Ὁ Μαρτέν ἄφησε τὴ γυναῖκα του καί, καθῶς κοίταζε τὶς δύο κόρες του, ἡ μάνα τους τοὺς εἶπε:

«Φιλῆστε, τουλάχιστον τὸν πατέρα σας!»

Ἐκεῖνες πλησίασαν μαζί, μὲ στεγνὰ μάτια, ἔκπληκτες καὶ κάπως φοβισμένες. Κι ὁ πατέρας τους τὶς φίλησε, τὴ μία μετὰ τὴν ἄλλη, στὰ δυὸ τους μάγουλα, δίνοντάς τους ἓνα μεγάλο χωριάτικο φιλί. Βλέποντας τὸ μωρὸ αὐτὸν τὸν ἄγνωστο νὰ σιμώνει, ἔμπηξε τόσο διαπεραστικὲς φωνὲς ποὺ λίγο ἔλειψε νὰ τὸ πιάσουν σπασμοί.

Ἐπειτα οἱ δύο ἄντρες βγῆκαν μαζί ἔξω.

Ἐκεῖ ποὺ περνοῦσαν μπρὸς ἀπ' τὸ καφενεῖο «Τὸ Ἐμπορικό», ρώτησε ὁ Λεβέσκ:

«Τί θὰ ἔλεγε νὰ πίναμε κάτι;»

«Κι ἐγὼ αὐτὸ λέω», ἀπάντησε ὁ Μαρτέν.

Μπῆκαν καὶ κάθισαν στὸ μαγαζὶ ποὺ ἦταν ἀκόμη ἄδειο κι ὁ Λεβέσκ φώναξε:

«Ἐ Σικὸ! Φέρε κάνα δροισιτικό, ἀπ' τὸ καλό. Ὁ Μαρτέν ξαναγύρισε, ξέρεις, ὁ Μαρτέν τῆς γυναῖκας μου, ὁ Μαρτέν ποὺ χάθηκε μὲ τὶς «Δύο Ἀδελφές».

Κι ὁ κάπελας μὲ τρία ποτήρια στὸ ἓνα χέρι κι ἓνα καραφάκι στὸ ἄλλο, πλησίασε, κοιλαράς, αἱματώδης, φουσκωμένος ἀπὸ λίπος, καὶ ρώτησε ἤσυχα:

«Μπά! Ἐσύ ἔσαι, λοιπόν, Μαρτέν;»

«Ναί, ἐγὼ ἔμαι», ἀπάντησε ὁ Μαρτέν.

* Τίτλος πρωτοτύπου: «Le Retour», *Contes et nouvelles*, II, Bibliothèque de la Pléiade, 1979, σσ. 206-212.

Ἡ ἴδια αὐτὴ μετάφραση πρωτοδημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ *Νέο Ἐπίπεδο*, τχ 45/6, Ἰούνιος 2017, σσ. 16-17.